

Imajo vsak četrtletnik in
tudi s polnino vred ali
v Mariboru s polnino vred
na dom za celo leto 25 din.,
pol leta 12-50 din., četrtletnik
46 din. Izven Jugoslavije
46 din. Naročnina se pošlje
na upravnitvo "Slovenski
Gospodar" v Mariboru,
Koroška cesta 5. List se
dopušča do odpovedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1 din.

Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Koli-
činski se ne vračajo. Uprav-
ništvo sprejema naročnina,
inzerate in reklamacije.
Cene inzeratov po dogo-
voru. Za večkratne oglase
primeren popust. Nezapre-
te reklamacije so poštne
proste.
Čekovni račun pošilja
urada Ljubljana št. 10.665.
Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

48 številka

MARIBOR, dne 11 oktobra 1928

57 letnik

Kaj je z Radičem?

Stefan Radič je zbežal v poletju preko Madžarske in Avstrije v London na Angleško. Iz Beograda so raztrošili vesti, da bodo Radiča vtaknili pod ključ, mož se je zbal teh pretenj in si poiskal osebno varnost v tujini. Med hrvatskim narodom je veliko začudenje, ker je zbežal njegov večletni voditelj, ga že ni tako dolgo nazaj in Hrvati so prepuščeni na milost in nemilost beograjskim centralistom.

V Beogradu namigavajo prav resno, da sta Radič in Pašić vedela drug za drugega. Nekateri celo naglašajo, da igrata Radič in Miklavž Pašić pod enim klobukom. Morda je celo Pašić dal Radiču migljaj, da naj gre iz Hrvatske. Kaj če je Radič celo dobil od Pašića denar za beg? Kajti danes potovati in ostati več mesecev v dragi tujini, to stane milijone. Na vsak način je Radičev beg zakrit v tajinstveno meglo.

Vprašanje je: Kaj počenja Radič na Angleškem? Ali bo za hrvatsko politiko kaj dosegel? Ali bo njegov pot imel tudi kaj uspeha za cel naš boj proti centralizmu, za borbo proti Beogradu, katerega bijejo naši poslanci?

Dosedaj smo zvedeli, da se je Radič v Londonu razgovarjal z angleškimi pisatelji ter uredniki listov. Mogoče, da je podučil nekatere angleške politike o razmerah v naši državi, o boju Slovencev in Hrvatov proti centralizmu. A eno je gotovo: Angleži se ne marajo vmešavati v notranje zadeve jugoslovanske države. Veliki angleški listi pišejo, da, kakor se Jugoslovani nimajo pravice vmešavati v notranjo ureditev angleške države, tako tudi Angleži ali Francozi nimajo glede razmer v državi SHS nič posla. Značilno je, da se Radiču, dasiravno že več mesecev biva v Londonu, ni posrečilo priti v stik s kakim angleškim ministrom ali uplivnim politikom.

Torej! Kaj je Radič dosegel med Angleži? Nič! To je presneto slaba politika.

Pravijo, da bo iz Londona potoval Radič v Svico. Tam zboruje Društvo (Liga) narodov, ki ima nalogo, da prepreči spore med državami in deluje proti izbruhu vojske. Liga narodov se je dosedaj slabo izkazala. Ne zmeni se dosti za spore in pritožbe iz posameznih držav. Tako tudi vidimo, da Liga noče nastopiti prav nič proti zemljelačnemu Italijanu. Lah nam je ugrabil okoli pol milijona Slovencev in Hrvatov. Tem se strašno slabo godi pod Lahom. Vzel nam je Trst, Zadar, in sedaj še Reko ter vse dohode in izhode Jadranskega morja. A slavna Liga narodov se za vse pritožbe trpečih naših bratov ob Adriji ne zmeni.

Hrvatje med tem po Radičevi krivdi zavlačujejo čas naše gospodarske in politične rešitve od srbijanske centralističnega Beograda. Po Radičevi zaslugi — ker 70 njegovih poslancev sedi doma za pečjo — lahko Srbijanci počenajajo, kar hočejo. Srbi nas obkladajo z novimi

davki in staroveškimi zakoni, zavzemajo v Sloveniji in Hrvatski postojanko za postojanko, a Hrvatje vse to ne zgane. Ko nam bodo centralisti vlekli že kožo s hrbta, bo še Radič s svojimi 70 poslanci vedno sanjal o «republikli» . . . . .

Samo ta primer naj služi čitateljem: Ze na naše šole, posebno gimnazije in urade silijo Srbijance-profesorje in uradnike. Naše sinove pa odstavljajo, jemljejo jim kruh. Na vseučiliščih v celi državi je sedaj okoli 14000 dijakov, od teh 10.000 Srbov. Tako bodo polagoma vsa višja mesta zasedli Srbijanci. Jedli bodo beli kruh, a Slovenci in Hrvati bodo smeli ostati samo še hlapci, viničarji, slugi ali pa tovarniški delavci, oziroma rudarji v Ameriki.

Kaj pomaga Radiču beg, kaj njegovo razgovarjanje z angleškimi pisatelji, kaj potovanje v Svico k Ligi narodov, kaj njegovo pisanje o «republikli», če pa noče s svojimi 70 poslanci poslužiti sredstva, da bi z našimi in drugimi protivladnimi poslanci pomagal razbiti okrutni srbijanski centralizem v Beogradu!

Pravijo, da se Radič sploh ne bo več vrnil. In če se pa bo, je gotovo, da bo moral priznati, da je njegova zapeljavska politika kriva našega sedanjega žalostnega položaja.

Ali se bodo Hrvatji, ali se bo Radič kedaj spametoval? Morda že; a bojimo se, da bo tedaj že — prepozno.

Vsi za enega, eden za vse!

Ze ponovno je «Slov. Gospodar» pisal, da bi bili kmetje nespametni, ako bi nosili svoj denar v banke. Ta denar služi potem fabrikantom in veletrgovcem, dočim ga za kmeta ni. K temu bi jaz pristavil še to: Kaj nam treba mestnih bank? Ali nimamo v vsaki župniji svoje kmečke banke? Kar so fabrikantom in trgovcem njihove banke, to so za nas naše kmetijske posojilnice-zadruge. To so naše banke. Te banke vodimo mi sami in jih lahko kontroliramo in v teh kmetijskih bankah more naš kmet še dobiti posojilo po človeški obrestni meri. Te naše banke-posojilnice si ne iščejo zaslužka na račun kmetov in ne odirajajo kakor mestne banke. Samo ena primera: Posojilnice obrestujejo hranilne vloge po 5-6 odstot, od posojil zahtevajo 6-7 odstot. In banke? Te obrestujejo vloge po 8-9 odstot, včasih tudi 10, za posojila pa računajo do 20 odstot in še čez. Kje je tukaj odušstvo? Tisto malo čistega dobička, kar ga napravijo posojilnice, ostane zadruzi, ki je last nas vseh. Čisti dobički bank pa gredo za visoke plače g. bančnih ravnateljev, tantijeme upravnih svetnikov, za tovarne in tako dalje.

Kdor to bere in premišljuje, si bo mislil, da gotovo ni tako nespametnega kmeta pod solncem, ki bi nosil svojo prihranilo v banko. In vendar vsi vemo, da se to na žalost še prepogosto dogaja. Pa ne samo to: dobijo se celo kmetje, ki dvigajo iz posojilnic ter nosijo denar v

banke, ali pa posojujejo trgovcem. Dobijo se kmetje, ki se polakomnijo tiste male razlike pri obrestih, nalagajo v bankah in si s tem vržejo na čelo sramotno znamenje izdajalca kmečkega stanu.

To je nezavednost in obenem nevhvaležnost tako ogromna, da se ne more dovolj ožigosati.

Ni še dolgo tega, kar mi je načelnik neke hranilnice in posojilnice pripovedoval ta le slučaj:

Pred nekako desetimi leti, ko sem bil ravno prevzel načelstvo posojilnice, smo dali večja posojila srednjemu kmetu, ki je bil na tem, da mu bo prodano posestvo. Nismo radi dali toliko, pa dali smo, da rešimo enega kmeta propada. Posojilo je dobil po 3 odstot. Mož si je s tem posojilom opomogel ter začel med vojno celo nalagati. Z leti si je prihranil precejšen znesek. Zadnji uradni dan pa pride s svojo knjižico in hoče ves denar dvigniti. Odborniki, kateri smo uradovali, smo se začudili. Mož je bil v zadregi, končno pa je priznal, da na merava denar posoditi trgovcu, ki mu ponuja 8 odstot, posojilnica pa daje samo 6. Tedaj pa sem se razjezil kakor že dolgo ne in sem možakarju povedal par gorkih. Bilo ga je sram in pustil je svoj denar v posojilnici. Torej: kadar je kdo v stiski, tedaj je dobra posojilnica, ako pa ima denar, tedaj gre mimo posojilnice in se še ne ozre nanjo.

Tako mi je pripovedoval načelnik, ki že dolgo let požrtvovalno in za «božji lon» načeljuje posojilnici. — Mislim, da je še več načelnikov, ki bi lahko iz svoje izkušnje kaj podobnega povedali.

Navedeni primer nam dobro kaže, kako malo stanovske zavednosti še imajo nekateri kmetje. Za nekaj judeževih grošev so pripravljene izdati in prodati svoje stanovske koristi.

Dobro bi bilo, da bi naš priljubljeni list «Slovenski Gospodar» še marsikaj princel in nam kazal, kaj je zadržna zavest, kaj je stanovska zavednost, kaj pomeni pręgovor: «Vsi za enega, eden za vse» in kakega pomena za nas so naše kmečke banke, naše hranilnice in posojilnice. Priti mora tako daleč, da bomo s prstom kazali na izdajalce kmečkega stanu.

O letošnji trgatvi.

Ne zadostuje še za dobro vinsko kapljico samo, če smo poletna opravila v vinogradu izvršili vestno in po najboljših praktičnih izkušnjah. Za dober vinski pridelek, kakor za rentabilnost vinogradništva sploh je trgatve in spravljane mošta največje važnosti, kajti dostikrat je naš nepravilno ravnanje pri trgatvi in spravljaju mošta vzrok, da našega vina ne moremo prodati, kakor bi želeli. Pri letošnji trgatvi pa bo treba še prav posebne previdnosti. Letos grozdje neenako zori, mnogo ga je napadenega od kisljaka in bolnega od peronospore, otdija in trnega pikca. Če hočemo imeti od letošnje-

Januš Golec:

Ne kliči vruga!

(Konec).

Kot dijak gimnazijec sem tako rad pohajal po suhah krog rojstne hiše, kjer sem nabiral gobe. Pri tem poslu sem imel na veliko veselje tudi srečo. Ko sem natančno pretaknil vse kote, kjer so rastle gobe in bil že precej obložen s tem zlahtnim plenom, sem sedel na mah pod obsežen hrast in tamkaj čital.

Nečega poletnega popoldne sem bil zopet po gobjem tovu ves zatopljen v knjigo pod hrastom. Čisto neslišno se je vsedel nekdo tik mene in mi pogledal preko rame. Ozrl sem se, prestrašil ter prebledel, da mi je zaprla groza glas . . . . . Tik mene je sedel Koferc, a strahotno spačenega obraza. Manjkal mu je konec nosa in iz še preostalega dela sta strašili v javnost dve globoki luknji . . . . . Pri pogledu v ta spačeni obraz me je takoj prešinil spomin izza lanskega leta: lani ga je ugriznil zlodej z jeklenim zobom v nogo, letos pa mu je odgriznil konec nosa in mu razvlekel ter razroval obraz v strašne poteze . . . . . Koferc je uganil mojo usupljenost, a se je samo zlohотно nasmehnil in menil, da je tudi on čital v tujini, sedaj ga pa že zapuščajo oči in ne more več. Nisem mu nič odgovoril, tudi pogledal mu nisem več v obraz, ker je postal ta človek zame trenutno nekaj mrzlično groznega, da bi jo bil gotovo potegnil pred njim, ko bi se bil upal. Koferc sam mi je najbrž prečital z obraza strah, mi na kratko obljubil, da bova tudi letos lovila v hlače polhe, pohral svoje dolge ude in izgnil med drevjem. Hitro sem zaprl knjigo, ecker z gobami pod pazduho in proti domu.

Doma mi je zaupala stara Roza čudno povest o izgubi Koferečevega nosu. Pravila je, da je tako na spomlad enkrat nesel celo butaro novih bičnikov v Kapele na sejm. Suho robo je dobro prodal in tamkaj popival. Pri povratku na križpotu — ga je srečal voznik, ki ga

je prosil, naj prevzame na svoje krepke rame srednje težko vrečo cementa za Markečev žirf v St. Petru. Koferc si je za dobro napitnino naložil cement in trdno obljubil, da ga bo še ta dan oddal na pristojnem mestu.

Voznik se je odpeljal v smeri proti Brezicam, Koferc jo je kresal proti Bizeljsem. Napitnina me je tako težila žep, da je spotoma celo zapil in prišvajdral v St. Peter enkrat okrog polnoči. Mesto, da bi nesel cement na breg k Markecu, si je mislil: Koferc, zakaj bi vlekel ude svojega nesrečnega rojstva na Markečev hrib preko nevarnih korenin, ko pa je cement za žirf in ta je tik ob glavni cesti in na ravnem. Koferc je torej sklenil, da odloži vrečo na šentpeterskem pokopališču, kjer so obzidavali žirf za blagopokojnega Markeca.

Oblačno temna noč je bila. Na polnoč je slo, ko je odprl Koferc brez strahu železna vrata na pokopališču. Bal se ni niti najmanj, saj je stanoval v mrtvašnici njegov znanec — grobokop Magdec. Kar proti mrtvašnici jo je ubral, a ta je bila zaklenjena. Levo od mrtvašnice je že bil Markečev žirf, krog jame opeka, pesek in apno. Koferc je odložil vrečo tik jame, si obrisal pot in pogledal proti nebu. Težki, gosti oblaki so se vlačili po nebesnem boku, tajinstven vetrič je vlekel . . . . . Koferc je dognal, da se bo kmalu usul dež — Cement je hotel zavarovati pred dežjem in je stopil nazaj k mrtvašnici po kak kos deske, da bi pokril z njo vrečo.

Pod kapom mrtvašnice je nekaj brodil okrog in kar naenkrat pretresljivo strašno zakričal . . . . . Njegov krik je jeknil po mirodvoru, se razlegal po St. Petru, a kateri junak bi se mu naj bil odzval, ko pa je buknil vik iz pokopališča . . . . . Koferc je vikal obupno na pomoč, a vse tiho . . . . . oblaki so se podili preko pokopališča, veter je začel vleči močnejše, dež je že naškrapal in tudi Koferc je utihnil . . . . .

Nekaj kot železo trdega je pogнал v zid mrtvašnice, da je glasno zaropotalo, si zakril obraz z obema rokama in ostavil kar najurnejših korakov mirodvor šentpeterskih faranov . . . . .

Za tem ga ni bilo dolgo na spregled, a ko se je zopet pojavil med domačini, so se ga ustrašili vsi pri

prvem srečanju. Bil je brez konca nosa, dve luknji sta mu zijali iz preostanka in obraz mu je bil strašno spačen. Ljudje so začeli govoriti, da mu je sam ta rogati bognavaruj odgriznil nos, ker se je upal ob polnoči na pokopališče in je tamkaj celo pljuval in klel . . . . . Takja je bila torej zgodba s Koferečevim nosom. Sklenil sem, da se mu bom ognil v prihodnje daleč na okrog in polhov ne bom lovil v njegovi družbi za nobeno ceno.

Te počitnice sem obdržal dolge kodre, niti oče se ni upal več poklicati Koferca, da bi mi obalinal glavo in namazal vrat s svojo slino.

Počitnice so že šle proti koncu in jaz sem se v duhu že poslavljajal od preljubega mi doma. Par dni pred odhodom v šolo je šla mimo naše hiše čudna procesija. Naprej je stopal žandar z nasajenim bajonetom, za njim so nesli štirje črno pobarvano krsto. Šli so mimo nas in navzgor proti gozdu. Nobeden si ni znal razložiti tega čudnega, za naše kraje naravnost nemogočega spreveda. Predno so se vrnili ti čudni pogrebci, je že znal mlinar povedati, da je bila pri njem Gajska Katra in mu zaupala nekaj groznega. Pravila mu je, da je Koferečeva koza meketala prav na daleč slišno en dan in celo noč.

Katra je šla pogledat in videla, da je bila žival privezana za vrv k v zemljo zabitemu kolcu. Reva je populila do gole prsti vso travo, kakor daleč jo je pustila vrv, a ko ni bilo kaj več za pod zobe, je koza postala lačna ter žejna in se spustila v obupni meket — klic na od pomoč. Katra je odvezala bradačo in stopila h Koferečevi bajti, ki je bila zapahnjena. Pogledala je skozi okno in se ustrašila, da bi jo bil skoraj oplazil sam božji «žlak» . . . . .

Na tleh v izbi je ležal na hrbtu v mlakah stete krvi in z zevajočo rano preko vrata Koferc. Katra je šla, kar so jo nesle starostne noge in zaupala grozni prizor županu. Župan je javil celo žaloigro žandarmeriji in sedaj so šli, da položijo žrtev v krsto in jo pokopljejo.

Tako mlinar, Pogrebci in žandar so se kmalu vrnili. Stopali molče mimo hiše in zavili proti fari.

Kofercu niso zvonili. Pokopal ga je grobokop čisto

ga pridelka čim večjo korist, tedaj se ravnamo po naslednjih navodilih:

V normalnih razmerah se začenja pri nas trgati v prvi polovici meseca oktobra. Naši južni bratje trgajo navadno že v drugi polovici meseca septembra. Letos bo treba počakati s trgatvijo do druge polovice oktobra, ako ne bo preveč deževno. Če je namreč jesen deževna, tedaj trgamo poprej, drugače pa čakajmo s trgatvijo do najvišje zrelosti, da dosežemo boljše kvaliteto. Marsikdo se je že lahko prepričal, kako se množi sladkor v jagodah, zlasti v zadnjem času pred trgatvijo ob ugodnem vremenu. Od grozdnega sladkorja pa tudi zavisi dobra kakovost mošta in poznejšega vina. Trgati je po možnosti ob lepem, suhem in solnčnem vremenu. Predpoldne začnimo trgati še le tedaj, ko se je rosa na grozdu vsaj voščila.

V splošnem razločujemo dvojno trgatve in sicer predtrgatve ali podbiranje ali kakor tudi pravijo paberkanje, to je poznejša trgatve tistega grozda, ki je bilo ob glavni trgatvi še nezrelo. To bi bilo potrebno vsed tega, ker je letos, kakor že omenjeno, mnogo pokvarjenega, bolnega in različno zorečega grozda. Kdor bo torej hotel imeti dobro kakovost, bo moral dvakrat ali celo trikrat brati.

Najprej poberejo vso bolno in pokvarjeno grozdje. Isto sprešamo in mošt uporabimo za domače potrebe. To je predtrgatve, katero izvedemo kaki teden dni pred trgatvijo. Za glavno trgatve si naj pripravi vsak trgač dvojno, eventualno trojno posodo. V prvo posodo obiramo samo popolnoma zrelo, zdravo in nepokvarjeno grozdje; tudi žlahtno gnilo daje zraven. V drugo posodo dajemo vso bolno in vodeno gnilo grozdje ter gnile jagode, ki smo jih iztrebili iz sicer zdravega grozda. V tretjo posodo bi pa eventualno trgali vso nezrelo grozdje. Takšnega grozda bo letos prav veliko in bi se izplačalo, da ga pustimo na trsu in pozneje potrgamo. Ob ugodnem vremenu dozori grozdje lahko popolnoma in se na ta način dobro uporabi. Če je pa nezrelega grozda prav malo ter bi se ne izplačalo ga pozneje trgati, tedaj ga spravimo kar pri glavni trgatvi zase ter uporabimo mošt z uspehom za vinski ocet, ki je zelo fin in včasih dražji od vina. Nikdar pa ne prešamo slabo zrelega grozda z zrelim skupaj, ker bi sicer pozneje vina ne mogli prodati.

Ako je le količina mogoče, trgajmo vsako sorto posebej, da dobimo sortna vina. Takšna vina se dražje prodajo, nego mešana iz sicer enako dobrega grozda. Na vsak način pa bomo enako zrele in enako fine sorte zase. Samo vino izhajajoče od dobrih in finih sort smemo ponujati na trg, ako želimo vinograditi z uspehom. Zato pa naj vsak vinogradnik izbira odslej samo najboljšo sorte za obnavljanje svojih vinogradov. Vinograd s slabimi sortami pri nas ne bodo prišli več v poštev, temveč bodo njih lastniki od vinskoga trga v doglednem času popolnoma izključeni.

Pri trgatvi in prešanju je največja sužnost zelo namočiti. Posode je pred in po uporabi oprati s čisto vodo in očisti s krtačo da odstranimo skisane različne ostankov in sestavin mošta, ki so obvisle na posodi. Najboljše je, pred trgatvijo vse posode, ki pride pri tem postu v rabe, izmesti z vrele vode, v kateri smo raztopili 5 odstotka sode. Šiška naj se kolikor mogoče naglo, da

sam v oni kol, kjer je že počival Hofbauerov Lejz, ki se je bil na groze ter strah cele fare obestil nekaj leti.

Če bi sam nazaj v šole in pozabil na Kofercov nos in njegovo grobno smrt.

Buče počitnice se spominjam še na to, da se s ljudje eglati Kofercove kočure po dnevu, po noči pa vsem, da ni še menda česa nikde ne upa mimo. Kerkoli se je nevarno pooblašilo in se začeli oblaki groziti s ledenim ledem in je nevarno gromce iz smeri Kofercove kočure, se se ljudje kričali in bili nesnega mnenja: v oni prometni bajti je nekje kuhinjski jekleni zob in po tega hodi sledi med gromom in bliskom. Zadržaste otravuje se matere navajale h pokročeni in pralnosti, šef: čisto in priča hodi, če ne, pride po te strašni Kofercovi mesa in s peklenim zobom. Kajni Koferc je svetl toraj strah in obrute in mladine.

Na strašnega Koferca sem bil že davno pozabil, se vrniti domov iz svetovne vojne in sem cunkrat slučajno brskal po župnijski kroniki. Zadel sem na ime Koferc in čital lamkaj njegove povesti, katere je zaupala papirju duhovna roka res tako, kakor se je doigrala v resnici brez habjevskih primesi. Gospod rajni naš župnik je napisal, da Koferca ni ugriznil na veliko soboto zlodej, ampak so streljali ob priliki procesije v Kozjem iz vojaškega revolverja in čudno — — kroglja, ki je bila izstreljena v zrak, je na 2000 korakov zadela Koferca v nogo. Celo zadevo si je Koferc sam razpukšal, ko se mu je izgnojila jeklenka iz noge. Nosa mu tudi ni odščipnil vrag, ampak šentpeterski grobokop Magdec je imel pod kapom nastavljen močno železo ali past za podganec. Past je bila visoko na deski, s katero je hotel ubiti Koferc pokriti cement. Ker ni videl v temni noči, je malo preveč od blizu pogledal in čap — — past se je sprožila, Koferc je bil prepočasn s svojim nosom, ki je postal žrtve železa. Zakaj si je Koferc prerezal vrat in smrt čisto sam kot samomorilec, gospod župnik ni zahteval. Dostavil je še samo Kofercovi storiji, da ga je dal pokopati v svaričen vzgled drugim v neblagoslovljen kot za živo mejo, kjer počivata od početka župnije do danes samo dva. Gospod župnik je zaključil Kofercov životopis s besedami: Kakšno življenje, tako smrti človeka preprostega naroda, da ima sveze s samim peščičakom, so mu bile dobrodošle, ljudje so se ga baš, a se praznovno govorec je postala istna in te ob Kofercovi, za celo župnijo žalostna smrt.

ne pride zmečkano grozdje preveč z zrakov v dotiko. Zračni kisik kviri mošt in povzroča večkrat poznejše rjavenje vina. V slabih vinskih letinah je treba posebno paziti na vsako malenkost, ker nam vsak, tudi najmanjši pogrešek utegne povzročiti velikansko škodo.

Najboljše stiskalnice za manjše obrate so naše stare lesene stiskalnice. Slaba stran teh stiskalnic je ta, da pride zmečkano grozdje in mošt z zrakov preveč v dotiko. Nič kaj apetitno ni, ako nečedni možakarji obdelujejo vinsko brozgo in tropine s svojimi unazanimi nogami. V tem oziru bi se dale tudi te vrste stiskalnic izpopolniti in bi bile tedaj še boljše. Za velike obrate najboljše stiskalnice so hidraulične stiskalnice, ki so pa tudi najdražje. Pri prešanju je uporabljati kar najmanj orodja, zlasti železnega, ki je šestokrat vzrok pochnjenja vina.

Če se bomo pri trgatvi držali zgoraj omenjenih navodil, tedaj bomo naprešali dobro vinsko kapljico, katero bomo tudi lahko vnovčili. V tem oziru so drugi narodi, na primer Nemci, Francozi in drugi naprednejši od nas. Oni imajo v te svrhe tudi modernejše priprave in večje strokovne sposobnosti. Mi bodemo pričapljali še le čez dolgo vrsto let za njimi. Učimo se torej od naprednih vinorejcev, da bomo dvignili naše vinarstvo do višje stopnje.

Ivan Stampar, ekonom grajščine Ormož.

Kmetijska dela v mescu oktobru.

Doma na dvorišču in pri živini. Oktober je mesec spravljavanja vseh tistih poljskih pridelkov ter raznih več ali manj žlahtnih sadežev, ki jih kmetovalec spravija kot poslednje pod streho. V ta namen zasežimo vse srambe in prostore našega krova in jih pred uporabo očistimo vsakršne nesnage. Krompir in korenstvo je treba spraviti v hladno klet ter ga večkrat pregledati, da se ne pokvari. V toplih in vlažnih kletih nam krompir in korenstvo rado gnije, proti pomladi pa hitro kali in odganja. Toplina krompirjeve kleti naj ne presega 6 stopinj C. Ako imamo premalo krova za krompir in korenstvo, tedaj si odpomoremo s podpisnicami, ki jih skopljemo na njivi ali pa v bližini hiše. V podpisnicah moramo te sadeže izvrstno hraniti tako, da nam ostanejo bolj zdravi, kakor v vlažnih in zaduhlih kletih. Podpisnice so 25 cm globoke, 2 m široke in poljubno dolge jame, v katere se vlagajo gomolji in korenstvo v podobi strehe. Čim več imamo sadežev za vlaganje, tem daljša mora biti jama. Dokler ni mraza, zasujemo zemljo le ob obeh straneh kupa in sicer za približno 1 dm debelo, da lažje uhaja puh iz kupa. Ko pa pritisne mraz, je kupe do pol metra na debelo pokriti z zemljo, ta vloženo korenstvo ali krompir ne zmrzne. Okoli kupa napravimo jerek, da deževnica lahko odteka.

Živino pasemo širom po travnikih, dokler ni slane. Prehod od zelene krme na suho naj se vrši postopoma, da živali ne zmršavijo. Če hočemo molzno govedo obdržati tudi ob suhi krmi pri dobri molži, dodajemo krmi dnevno po dvakrat nekoliko narezane pece ali repe. Svinje začnimo boljše krmiti že sedaj, da dobimo debelejšo slanino. V mescu oktobru začnejo mladice (mlade kokoši) nesti, ako jih krmimo zadostno.

V vinogradu. Grozdje v vinogradu dozoreva in postaja z vsakim dnevom slajše. Ker je letos grozdje v začetku zorenja, je treba s trgatvijo počakati vsaj do druge polovice meseca. Kdor bo čakal dalje, bo ravnal boljše. O trgatvi sem spregovoril v posebnem spisu. Po končani trgatvi je misliti na nadomestilo hranilnih snovi, ki smo jih odvzeli zemlji s trgatvijo. Gnojimo s klevskim gnojem, kompostom ali pa tudi z zemljo, ki je na hranilnih snoveh bogata. Po nekod gnoje tudi s kamacijem, ki rado raspada. Takšno kamenje je bazalt, škrljavec in lapor. Gnojenje z laporsjem je slabo v Nemčiji še od zdravne nauki. Tam kopljejo lapov v času, ko at drugega dela v jama in ga vozijo zdravnega v vinograde. Ako je po večkratni kopji zemlje manjkalo na vrhu (sopni) vinograda, je isto nadomestiti z drugo. To je potrebno osobito v strmih legah in pobočjih tleh, kjer opažamo naravnost curljanje zemlje navzdol, ako že samo gremo po vinogradu. Zelene cepljenje je položiti v zemljo ali pogrobiti, da jih mraz ne poškoduje. Osipajmo eno- in dveletno trsje v vinogradu do tretjega žlahtnega očesa, da ne pozebe po zimni. Izkrpajmo luknje, ki so nastale vsled uporabe slabega trsja, z močnimi eno- ali dveletnimi trtami, ki jih obrežemo šele spomladi. Pri sajenju v jeseni, ki je vse-kakor boljše od spomladanskega, prikrasjamo samo korenino. Trte, ki so pri sajenju izostale, smejo znati k večjemu 5% vsega posejaneja trsja.

V sadonosniku. Spravljajmo zimsko sadje, enako kakor poletno. Natrgano namizno sadje razbirajmo v dve vrsti. Najlepše sadove dajemo k prvi vrsti, slabše e drobnejše in pri hruškah tudi kamenite pa k drugi vrsti. Najdebelejše in izbrane sadeže ene in iste sorte imenujemo kabinetne sadeže. Sadeje, katerega ne maramo shraniti kot namizno sadje, stolčemo in sprešamo v sadjevec. Razbrano namizno sadje spravimo v hladno srambo, ki naj bo zračna in ne presuha. Sadno srambo je treba ob časa do časa dobro osnažiti, police pomiti in stene pobeliti. Dobro je tudi prostor večkrat zažveplati, da uničimo glivice, ki povzročajo gnilobo in plesen. V sadni srambi ne smejo biti predmeti, ki razširjajo oster duh, kakor kislota zelje, repa, ribe itd. V sadni kleti pri e stop. C se do sadje shraniti do poletja prihodnjega leta. Fino in občutljivo sadje nalozimo na police bolj na zidke, nego trdo in neobčutljivo, ki je lahko unoteno v več plasteh. Polos v klet

iz 2—3 cm debelih in pol metra širokih desk, ki so razpostavljene na širokih stebrih v razdalji 20—30 cm vsaksebi in pritrjene ob steni sadne srambe. Ob robu pribijemo 10 cm široko lato ali remelj, ki brani, da ne pade sadje na tla. V večjih sadnih srambah najdemo police, ki so zbite iz samih ozkih remeljcev, da lažje prihaja zrak med sadje. Zelo pripravne police napravimo tudi tako, da nakopičimo v stojalu lese druga vrh druge. Te posamezne lese se premikajo v stojalu kakor predali v omari.

V drevesnici pregledajmo okulante in prerežimo vezi, ki se zajedajo v kožo. Za nove drevesnice je treba prirejati prostor že sedaj. Ta prostor pognojimo s hlevskim gnojem in ga rigolamo 40—50 cm globoko. Za drevesnice v večjem obsegu moramo zemljišče tudi prerati s plugom-rajolnikom. V sejalnici sejemo peske, ki naj izhajajo od bujno rastočih divjakov, da dosežemo močna drevesa. Ob priliki prešanja raznega sadja imamo najlepšo priliko, da dobimo zanesljivo blago za seme. Jesenska setev pesk je boljša od spomladanske. Peske sejemo spomladi le tedaj, ako v jeseni nismo imeli za to pripravnega prostora.

Na polju. Dopravljajmo setev ozimino. Ako sejemo žito, dokler je toplejše vreme, se bolje razraste in pred zimo dobro vkorenini. Iz enega semena zraste v fem slučaju po tri in še več bilk. Če pa sejemo pozno, to je v drugi polovici oktobra, ali šele novembra, tedaj se mla de rastlinice pred zimo ne morejo dobro vkoreniniti in imamo redko žito na njivi. Z zgodnjo setvijo pripravimo torej mnogo žitnega semena. Glede pozne setve pravijo kmetje, da na vsaki korak peti, treba po eno pest več vzeti. Spravljajmo pozno koruzo in sušimo listje od koruznih štrelcev, ali kakor pravijo tudi: koruzno kožuhovino. To listje od koruznega latovja je zelo pripravno za posteljne slamnice, ker se ne drobi, je mehko in dovolj prožno. Za postelje na bivših avstrijskih orožniških postajah so jemali koruzno kožuhovino in so bile prav čedne. Kmetice, ki si ne morejo nabaviti dragih žimnic in vložkov na vzmeteh, naj opremijo svoje postelje s koruzno kožuhovino in zibale se bodo na naravnih vzmeteh prav tako, kakor bogate meščanke na umetnih. — Zanjimo ajdo in jo spravljajmo v kozolce, da ne segnijo ob deževnem vremenu. Ajda je letos tuintam prav dobro obrodila, kar bo tudi znatno pripomoglo k boljši prehrani nižjih slojev. Ravajmo (pipajmo) peso, repo in korenje ter shranjajmo te pridelke v hladnih kletih. Orjimo jesenske praho, ko so druga nujnejša opravila gotova.

Na vrtu. Okopavajmo zimsko zelje, zimsko solate in zimski ohrovt. Trgajmo paradižnike ter jih vkuhavajmo z dodatkom nekoliko sladkorja. Pri tem ravnamo takole: Snažne paradižnike pristavimo k ognju brez vode, prekuhavajmo in nato pretlačimo skozi sito. Lupine in seme zavremo, mezo pa pristavimo vnovič k ognju in dodamo sladkor. Če imamo Wekove Reforme-steklenice za shranjevanje, zadostuje za kuhanje kake pol ure, drugače pa je treba kuhati take količine da meza v kepah od kuhlje odpada. Sekajmo zelje in ga denimo kisat v primerno leseno posodo. Prazno pred prekopamo in pustimo ležati skozi zimo neporavnane. Dalje, gladiole in druge cvetlice, ki ne prenašajo mrazskega mraza, spravimo v rastlinjak. Med lepotičnimi grmovjem, jagodami in prtilikavci kopamo in gnojimo zemljo.

V kleti. Kako je pripraviti sode, predno jih namo v uporabo pri trgatvi, smo opisali že prejšnji mesec. Pred napolnitvijo s moštom, je sode žveplati, kar storimo lahko s žveplom na platno, papir ali na žveplo na azbest je najboljše, ker nima nobenega vonja okusa. Z žveplanjem uničimo škodljive glivice, ki se nahajajo v moštu samem. Kvasnim glivicam pa s žveplanjem ne škodujemo, ampak jih še spodbujamo in boljše mu in čistejšemu vrenju. Sode, v katero mislimo vliči mošt iz močno gnilega grozda, žveplamo močnejše, nego sode, ki jih nalijemo s moštom iz zdravega grozda. V prvem slučaju damo na polovnjak eno platneno treščico, v drugem pa samo polovico. Sodev se smemo napolniti z moštom do vrha. Pred burinim napenjem se mošt razgreje in raztegne ter bi tekel pri pilki iz sode, ako ne pustimo nekaj praznega prostora. Ta prazen prostor od površine mošta do pilke naj anaša na polovnjaku 15—20 cm. Ko začne mošt burno vreti, se postavi na sod kipelno veho, ki zabranjuje pristop zraka do mošta, vendar pa omogoča, da ogljenčeva kislina uhaja iz sode. Pod kipelno veho torej kipi mošt, ne da bi prišel z zrakov v dotiko. Kvasnih glivic to v njih delovanju nikakor ne ovira, temveč samo glivice od plesni birse in osetne glivice, ki brez njega ne morejo izhajati. Kipelne veho so lahko iz stekla, gline ali pločevine. Ako mošt v sodih razpošiljamo, tedaj ga moramo močno žveplati (enako kakor mošt iz gnilega grozda), da vrenje zadržujemo. Vrhu tega je postaviti v pilke kipelne pčice, da nam razvijajoča se ogljenčeva kislina ne razžene sodov. Toplina kleti za mošt naj znaša 12—16 stop. C. Ako hočemo, da mošt dobro in hitro pokipi, uporabljamo čistorejene kvasne glivice. Naročamo jih pri kemičnem preizkuševališču v Mariboru ali Ljubljani.

V čebelnjaku. Začnimo s prezimovanjem čebel. Te storimo s skrčenjem čebelnega prostora in zamašenjem vseh odprt in slamo, tu in tam tudi z vato. Ob priliki prezimovanja se nam je treba prepričati o sposobnosti matice, o moči panja, o količini hrane in o velikosti prostora. Matica ne sme biti starejša od dveh let, sicer jo je zamenjati s mlado. Samo močen panj more dobro prezimiti. Stare delavke ne dočakajo spomladi; zato jih je raje uničiti, da ne jedo zastoj medu. Srednje močen panj mora imeti za zime približno 16 kg medu. Čebelam pustimo toliko prostora, kolikor ga lahko dobro pokriva.